

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีผลไม้หลากหลายโดยเฉพาะลำไยเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญของไทย พันธุ์ลำไยที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ พันธุ์อีดอ ร้อยละ 78 เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่มีคุณภาพดี เนื้อหนา กรอบ มีรสหวาน กลิ่นหอม และมีเมล็ดเล็ก ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศและโรงงานลำไยกระป๋อง และเมื่อนำมาอบแห้งแล้วยังได้คุณภาพดีอีกด้วย (นิษณะ ทวีพานิชย์, 2546) ลำไยจะออกผลในช่วงเดือนกรกฎาคม-กันยายนแต่ในปัจจุบันเกษตรกรสามารถผลิตให้ออกผลได้ทั้งปี โดยจังหวัดที่มีผลผลิตลำไยในเชิงพาณิชย์มี 11 จังหวัด ดังนี้ เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ น่าน อุดรดิตถ์ ตาก แม่ฮ่องสอน จันทบุรี ในแต่ละปีจะมีผลผลิตออกสู่ตลาดมากมาย โดยจังหวัดที่ปลูกลำไยมากที่สุด 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ มีปริมาณผลผลิต 208,814 ตัน ในปี พ.ศ. 2547 (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2547) และ จังหวัดลำพูน มีปริมาณผลผลิต 219,367 ตัน ในปี พ.ศ. 2547 (สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน, 2547) ทั้งสองจังหวัดมีปริมาณผลผลิตรวมประมาณร้อยละ 80 ของทั้งประเทศ โดยในปี 2547 มีผลผลิตประมาณ 634,400 ตัน บริโภคสดภายในประเทศ 101,800 ตัน(กรมการค้าภายใน, 2548) มีปริมาณการส่งออก (ม.ค.-พ.ย.) 115,563 ตันซึ่งคิดเป็นมูลค่า 1,820 ล้านบาท (กรมศุลกากร, 2548)

การบริโภคลำไยภายในประเทศมี 2 แบบ คือ การบริโภคลำไยสด และการบริโภคลำไยแบบแปรรูป โดยการบริโภคลำไยแบบแปรรูปมีทั้งลำไยอบแห้ง และลำไยกระป๋อง ส่วนการบริโภคลำไยสดภายในประเทศเป็นตลาดที่รองรับผลผลิตที่ไม่จำกัดคุณภาพทั้งเกรดเอ เกรดบี และเกรดซี จึงเป็นตลาดที่สามารถรองรับผลผลิตที่เหลือจากการส่งออก (พาวิณ มะโนชัย, 2543) โดยการบริโภคลำไยสดภายในประเทศมีประมาณร้อยละ 17 ส่วนการส่งออกลำไยสดไปยังต่างประเทศประมาณร้อยละ 36 การแปรรูปลำไยเป็นลำไยอบแห้งประมาณร้อยละ 38 และการแปรรูปเป็นลำไยกระป๋องประมาณร้อยละ 9 (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2548)

ในช่วงที่ผ่านมาผลผลิตลำไยมีมากเกินความต้องการส่งผลให้ราคาตกต่ำ รัฐบาลมักจะมีมาตรการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรตัวอย่างเช่น ในปี 2547 รัฐบาลได้มีมาตรการในการช่วยเหลือเกษตรกรโดยกำหนดมาตรการแทรกแซงการรับซื้อลำไย 4 ช่องทาง ได้แก่ 1) ให้กรม

ส่งเสริมสหกรณ์รับผิดชอบรับซื้อลำไยสดจาก 5 จังหวัดในภาคเหนือ และนำไปให้กลุ่มสหกรณ์การเกษตรต่างๆ ใน 67 จังหวัด รับลำไยไปขายต่อ 2) ให้กรมส่งเสริมการเกษตรรับซื้อลำไยสดจากเกษตรกรแล้วให้สำนักงานเกษตรจังหวัด-อำเภอ-ตำบล กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกรเอาลำไยสดไปช่วยขาย 3) ให้กลุ่มสถาบันเกษตรกรในเขตภาคเหนือรับซื้อลำไยสดมาแปรรูปทำเป็นลำไยกระป๋อง 4) รับซื้อลำไยสดโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แล้วให้กลุ่มเกษตรกรหรือผู้ประกอบการเอกชนรับไปทำการอบแห้ง (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2548) จากมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรของรัฐบาลจะเห็นได้ว่ารัฐบาลพยายามผลักดันให้เกิดการบริโภคลำไยสดภายในประเทศให้มากขึ้น โดยมาตรการ ข้อที่ 1 เป็นการกระจายลำไยสดให้ถึงมือผู้บริโภคภายในประเทศให้มากขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดการบริโภคภายในประเทศมากขึ้นนับเป็นช่องทางหนึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าว

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่จัดได้ว่าศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของภาคเหนือ ซึ่งในปี พ.ศ. 2547 จังหวัดเชียงใหม่มีประชากรจำนวนทั้งหมด 1,630,769 คน โดยอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองเชียงใหม่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2547) และในแต่ละปียังมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่เป็นจำนวนมาก และในปี 2547 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 3,623,395 คนที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ และนักท่องเที่ยวมีการใช้จ่ายใช้สอยมีมูลค่าถึง 3,145 บาทต่อคนต่อวัน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547) โดยนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่จะมีการซื้อของฝากหลายรูปแบบ และลำไยก็เป็นของฝากชนิดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อหากัน (ไทยค้าปลีกผลไม้, 2548) โดยส่วนใหญ่ลำไยสดจะเป็นสินค้าที่สามารถหาซื้อได้ในตลาดสด ห้างสรรพสินค้า และร้านขายผลไม้ทั่วไป

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษาพฤติกรรมการซื้อลำไยสดของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่เพื่อทราบว่าใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย ผู้บริโภคซื้ออะไร ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด ผู้บริโภคซื้อที่ไหน และผู้บริโภคซื้ออย่างไร จะทำให้เข้าใจผู้บริโภคได้มากขึ้น และสามารถดำเนินกลยุทธ์การส่งเสริมการบริโภคลำไยสดภายในประเทศได้ดีขึ้น ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการซื้อลำไยสดภายในประเทศของตลาดลำไยต่อไป และจากการสำรวจขั้นต้นพบว่า ยังไม่มีการศึกษาถึงพฤติกรรมการซื้อลำไยสดในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อขายของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบพฤติกรรมการซื้อขายของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงพัฒนาตลาดค้าขายสดต่อไป

นิยามศัพท์

ลำไยสด หมายถึง ผลไม้ชนิดหนึ่ง มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Longan อยู่ในตระกูล Sapadadceae ผลมีรูปร่างกลม เปลือกสีน้ำตาล ส่วนเมล็ดลำไยมีรูปร่างกลมสีดำเข้ม เป็นมันด้านบนเมล็ดมีเนื้อเชื่อมติดเป็นวง ทำให้มีลักษณะคล้ายลูกตา มีรสหวาน ยังไม่ได้ผ่านการแปรรูป นิยมปลูกทางภาคเหนือของประเทศ

ผู้บริโภค หมายถึง ชาวไทยที่เคยซื้อลำไยสดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

พฤติกรรมการซื้อขายสด หมายถึง พฤติกรรมกระทำของบุคคล ในการเลือก ซื้อลำไยสดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการซื้อ อันประกอบด้วย ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย ผู้บริโภคซื้ออะไร ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด ผู้บริโภคซื้อที่ไหน และ ผู้บริโภคซื้ออย่างไร